

§ 69

**Opetuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle
arviointikertomuksesta 2014**

HEL 2015-003750 T 00 03 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

1.5 Tarkastuslautakunnan esittämien suositusten vaikutusten arviointi

Tarkastuslautakunta on arvioinut mitä vaikutuksia vuoden 2012 arviointikertomuksessa esitetyillä suosituksilla on ollut. Arvioinnin perusteella opetusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisiin toimenpiteisiin koululaisten iltapäivätoiminnan osalta, samoin kuin toimialarajat ylittävillä alueilla vanhempien tukemisessa lasten ja nuorten hyvinvoinnissa, maahanmuuttajien työllistymistä edistävissä toimenpiteissä sekä opetushenkilöstön määräaikaisten palvelussuhteiden käytössä.

Yhteenvedossa arviointikriteereiden toteutumisesta toimenpiteiden ja vaikutusten osalta ilmenee, että toimenpiteitä oppisopimuskoulutuksen käytön ja tehostamismahdollisuuksien osalta tulee edelleen kehittää. Tarkastuslautakunta totesi vuonna 2012 arviointikertomuksessaan, että kaupungin tulee tarjota oppisopimuskoulutusta nuorille 15–17-vuotiaille kaupungin omissa työpaikoissa. Tarkastuslautakunta totesi vuonna 2012 kohdassa 4.7.1, että sivistys- ja henkilöstötoimesta vastaavan apulaiskaupunginjohtajan tulee linjata yhteistyössä henkilöstökeskuksen, nuorisoasiankeskuksen, opetusviraston ja oppisopimustoimiston kanssa keinot edistää oppisopimuksen käyttöä nuorten väylänä työelämään perusopetuksen jälkeen.

Suoraan peruskoulusta tulleita oppisopimusopiskelijoita on tällä hetkellä 24. Kaikkiaan 15–17-vuotiaita opiskelijoita on tällä hetkellä 26. Helsingin kaupunki ei edelleenkään palkkaa oppisopimuksella tämän ikäisiä nuoria. Kaikki oppisopimupaikat näille nuorille on löydetty yksityiseltä sektorilta. Useat naapurikunnat ovat huomioineet tämän kohderyhmän toteuttaessaan nuorisotakuuta. Uutena menettelynä helsinkiläisille peruskoululaisille jaettavan kesätyösetelin yhteydessä markkinoidaan oppisopimuskoulutusta.

Niin sanottu 2+1 –malli (mahdollisuus siirtyä oppilaitosmuotoisesta opiskelusta oppisopimukseen) on täydentynyt Y+X-malliksi, jossa oppisopimukseen voi siirtyä puolen vuoden–vuoden oppilaitosmuotoisten opintojen jälkeen. Ei-työsopimussuhteista

oppisopimuksen ennakkopaksoa on pilotoitu. Jaksolla on kaikille opiskelijoille otettu heti opintojen alussa käyttöön eTaika, jossa opiskelijoiden osaaminen dokumentoidaan koko ennakkopakson ajan digitaaliseen ePortfolioon. Jos oppisopimus solmitaan, kaikki hankittu osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Oppisopimuksen ennakkopakso on osa VALMA-koulutusta. Mikäli koulutuksenjärjestämislupa saadaan, toiminta vakinaistuu 1.8.2015 alkaen. Valma-väylän lisäksi oppisopimuksen ennakkopaksoihin on kehitetty erilaisia väyliä. Ennakkopaksona voi toimia muun muassa työkokeilu, joka oppinnollistetaan.

Nuorten tuetussa oppisopimuksessa uutta on oppimisen tuki työpaikalla, uudenlaiset toimijat (opso-opo, nuorten ohjaaja ja työelämäkoordinaattori) ja moniammatillinen verkostotoiminta (OKM, TEM, PKS, TE-toimistot). Tuetun oppisopimuksen malli toimii edelleen pääosin hankerahoituksella. Stadin aikuisopistoon on laadittu oppimisen tuen suunnitelma, jossa on huomioitu oppisopimuskoulutus. Tuetun oppisopimuksen prosessi on mallinnettu ja kuvattu sinne. Prosessi vaatii erillistä tukiresurssia.

Arvioinnin perusteella opetusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisiin toimenpiteisiin koululaisten iltapäivätoiminnan osalta. Tarkastuslautakunta totesi, kaupungin tulee jatkossakin pyrkiä järjestämään iltapäivätoimintapaikkoja tarpeen mukaan sekä toteuttaa sähköinen hakumenettely. Lisäksi todettiin, että iltapäivätoiminnalle tulee suunnitella asianmukaiset tilat siten, että lapsilla on mahdollisuus myös rauhoittumiseen ja lepoon. Vanhempien ja lasten mielipiteitä tulee selvittää ja ottaa ne huomioon lasten iltapäivätoimintaa suunniteltaessa. Keväällä 2014 tehtiin huoltajaseuranta, johon huoltajia pyydettiin vastaamaan yhdessä lapsen kanssa. Iltapäivätoiminnan järjestöavustuksiin varattuja määrärahoja tarkistetaan vuosittain talousarvion yhteydessä tarvetta vastaavaksi. Peruskoulun aloittavan ikäluokan kasvu ja vanhempien kiinnostus ja tarve hakea lapselle iltapäivätoiminnan paikkaa ovat vuosittain kasvavia, joten tarve kasvaa ennakoitua nopeammin kuin toimintaan varatut määrärahat. Palvelun kasvu kohdennetaan avustettavaan toimintaan. Lukuvuoden 2013–2014 toimintaan voitiin ottaa kaikki 5 589 hakuajana hakeneet oppilaat. Kasvu 2012 tilanteeseen oli noin 300 oppilasta. Lukuvuonna 2014–2015 kielteisen päätöksen sai noin 260 2. luokan oppilasta. Lukuvuonna 2015–2016 koulutulokkaiden määrä kasvaa noin 400 oppilaalla, mikä tulee entisestään vähentämään 2. luokkalaisten osallistujamäärää.

Toimialarajat ylittävän arvioinnin perusteella opetusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisiin toimenpiteisiin vanhempien tukemisessa ja lasten ja nuorten hyvinvoinnissa. Vanhemmuuden tukeminen lasten

ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä on kodin ja koulun yhteistyön jatkuva ja keskeinen tavoite. Uusia toimintamuotoja vanhemmuuden tukemiseen kehitetään muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa koulutuksellisen tasa-arvon kehittämishankkeissa. Hankkeissa kehitetyt toimintamallit on tarkoitettu jalkauttaa koko kaupungin tasolle. Opetusvirasto järjestää asiasta seminaarin vuonna 2016.

Toimialarajat ylittävässä arvioinnissa todetaan, että opetusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisesti toimenpiteisiin maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen riittävyden varmistamiseksi. Maahanmuuttajien riittävän suomen kielen osaamisen varmistaminen on keskeinen toiminnallinen tavoite kaikissa kouluissa. Erilaisia käytännön toimintamalleja on kehitetty muun muassa yhdessä varhaiskasvatusviraston ja nuorisotoimen kanssa. Nuorisotoimen kanssa toiminnan painopisteenä ovat olleet erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen tulleet nuoret. Kielitietoisuuden koulun ja suomi toisena kielenä opetuksen kehittäminen on ollut yksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman koulutuksellista tasa-arvoa edistävän hankekokonaisuuden toimenpiteistä.

Toimialarajat ylittävässä arvioinnissa todetaan, että opetusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisesti toimenpiteisiin opetustoimen määräaikaisten palvelussuhteiden osalta. Suositusten mukaan opetusviraston tulee varmistaa määräaikaisten virkojen perusteiden lainmukaisuus uusimman oikeuskäytännön perusteella. Tarkastusviraston tarkastelukohteena oli opetushenkilöstö. Opetusvirastossa koordinoidaan keskitetysti virkahakua opetustehtäviin ja valvotaan sitä, että tehtävät julistetaan haettavaksi. Määräaikaisten palvelussuhteiden määrä on laskenut viime vuosien aikana hieman, noin 1 – 2 prosenttiyksikköä. Määräaikaisten palvelussuhteiden käyttöön vaikuttavat kelpoisen henkilöstön saatavuus, vakinaisiin palvelussuhteisiin liittyvien virkahakujen rytmitys kerran vuodessa suomenkielisissä kouluissa ja kaksi kertaa vuodessa ruotsinkielisissä kouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä oppilasmäärän vaihtelusta aiheutuva vuosittainen vaihtelu opetustuntien määrässä. Kouluilla on viime vuosina ollut myös määräaikaista ulkopuolista rahoitusta henkilöstön palkkaamiseen.

1.6 Tilivelvollisten velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin tilintarkastuksen suositusten johdosta

Tarkastuslautakunta toteaa, että johtavien viranhaltijoiden (tilivelvollisten) tulee valvoa, että virastojen hankinnoissa ja päätöksenteossa noudatetaan hankintalain ja hallintolain edellyttämiä muotosäännöksiä tilintarkastajan suositusten mukaisesti.

Opetusviraston kilpailutuksissa hankintalain muutosäännöksiä valvotaan muun muassa siten, että arvoltaan suuremmat opetusviraston osastoilla valmisteltavat tarjouspyynnöt lähetetään ennen julkaisua tarkastettaviksi opetusviraston hankintapalveluryhmän hankinta-asiantuntijoille. Lisäksi kaikki hankintapäätökset tulevat viraston hankinta-asiantuntijoille tiedoksi jälkikäteisvalvontaa varten.

Hankintojen laatuun pyritään vaikuttamaan hankintoihin osallistuvan henkilöstön osaamisen kehittämällä. Hankintapalvelut-ryhmä julkaisee sisäistä ohjeistusta opetusviraston Helmi-sivuilla ja kouluttaa henkilöstöä tarpeen mukaan. Lisäksi toiminnassa hyödynnetään Helsingin kaupungin yhteistä hankintakäsikirjaa ja kaupunginkanslian oikeuspalveluiden tuottamia asiakirjamalleja. Tilintarkastajien lausunnoissa esille tulleet toimintasuositukset tiedotetaan virastossa hankintoja tekevälle henkilöstölle ja huomioidaan viraston sisäisessä hankintojen ohjauksessa.

Opetusviraston hallintokuntaohjauksessa hankintastrategiassa on asetettu kehittämistoimenpiteiksi, että kaikki kilpailutukset tehdään jatkossa sähköisessä järjestelmässä ja hankintasopimukset viedään sähköiseen sopimushallintajärjestelmään. Näin koko prosessin reaaliaikainen valvonta ja hankintoja koskevan raportointitiedon hankkiminen tehostuvat.

2.2 Tavoitteiden toteutuminen strategian osa-alueittain

Opetuslautakunta toteaa, että kuten tarkastuslautakunnan erillisraportissa 2014 sanotaan, opetusvirasto oli yksi neljästä virastosta, joiden kaikki vuoden 2014 talousarvioon sisällyneet tavoitteet tulkittiin strategialähtöisiksi. Opetusviraston tavoitteet toteutuivat. Opetusviraston sisäisessä suunnitteluprosessissa edellytetään, että sekä valtuusto- että lautakuntatasolle esitettävien tavoitteiden strategiayhteys kuvataan. Mikäli strategiayhteyttä ei pystytä osoittamaan, tavoitetta ei sisällytetä opetuslautakunnalle esitettävään talousarvioehdotukseen tai tulosbudjettiin.

4.6.1 Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen ja riittävyys Helsingin peruskouluissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että varhaiskasvatusviraston ja opetusviraston yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee tiivistää tukea tarvitsevien lasten osalta varhaisen puuttumisen varmistamiseksi. Opetusvirasto ja varhaiskasvatusvirasto ovat kiinnittäneet yhdessä huomiota yhteistyön ja tiedonkulun tehostamiseen esi- ja perusopetuksen nivelvaiheessa. Virastot ovat laatineet yhdessä nivelvaiheen yhteistyötä ja tiedonkulkua koskevan kuvauksen 'Kasvun

ja oppimisen polku esiopetuksesta perusopetukseen'. Malli on ollut käytössä syksystä 2013 ja sen toimivuutta arvioidaan varhaiskasvatusviraston kanssa toukokuussa 2015 järjestettävässä yhteisessä seminaarissa. Mallin toimivuudesta ja kehittämistarpeista on tehty kysely päiväkodeille ja kouluille. Lapsen tuen varhaiseen havaitsemiseen sekä yhteistyön tehostamiseen kiinnitetään erityistä huomiota myös uudistuvissa esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmissa. Yhteistyön jatkuvuuden ja laadun turvaamiseksi koulut ja päiväkodit ovat laatineet yhteistoimintasuunnitelman, jota päivitetään opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että alkuopetuksessa opettajien kykyä havaita oppimisen ongelmia ja varhaisen tuen tarvetta tulee edelleen parantaa. Opettajien osaamisen varmistaminen kaikkien oppilaan oppimisen ja kasvun tukemisessa on yksi keskeisistä tavoitteista. Opetusvirasto on hakenut ja saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä erillistä valtionapua esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämiseen sekä erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opettajien ja avustajien koulutukseen. Valtionapua suunnataan opettajien osaamisen vahvistamiseen sekä oppimisympäristöjen kehittämiseen siten, että ne nykyistä paremmin vastaisivat niihin haasteisiin, joita koulun arjessa kohdataan.

Tarkastuslautakunta toteaa, että opetusviraston tulee huolehtia siitä, että erityisopettaja- ja muut avustajaresurssit riittävät yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen niille oppilaille, joilla havaitaan tuen tarvetta. Helsingin opetusvirasto on kireässä taloustilanteessa kohdentanut avustajaresurssia oppilaisiin, jotka tarvitsevat yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Talouden tiukkenemisesta huolimatta erityisen tuen oppilaiden saama avustusresurssia ei ole vähennetty. Tämä koskee sekä yleisopetuksen luokkaan integroituja että luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevia oppilaita. Edellä olevan lisäksi opetusvirasto on vuosittain myöntänyt noin 1 600 vuosiviikkotuntia harkinnanvaraista avustajaresurssia oppilaille, jotka vammansa tai muun erityisen syyn vuoksi tarvitsevat henkilökohtaista koulunkäyntiavustajan tukea. Kuluvan vuoden budjettiin korotettiin tämän määrärahan osuutta siten, että nyt voidaan tarvittaessa myöntää harkinnanvaraiseen avustajaresurssiin 600 vuosiviikkotuntia aiempaa enemmän.

Käsittely

Keskustelu.

Hyväksyttiin esittelijän ehdotus.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Ritva Tuomi-Rautiainen, hallintotarkastaja, puhelin: 310 86297
ritva.tuomi-rautiainen(a)hel.fi
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274
outi.salo(a)hel.fi
Juha Kouvonon, palvelupäällikkö, puhelin: 310 89498
juha.kouvonon(a)hel.fi
Anna Mari Leinonen, oppisopimusjohtaja, puhelin: 310 86470
annamari.leinonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, Opetuslautakunta](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2014](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta on pyytänyt opetuslautakunnalta lausunnon tarkastuslautakunnan 15.4.2015 (§ 45) hyväksymän vuoden 2014 arviointikertomuksen kohdista 1.5, 1.6, 2.2 ja 4.6.1. Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8.1 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8.2 §:n mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Ritva Tuomi-Rautiainen, hallintotarkastaja, puhelin: 310 86297
ritva.tuomi-rautiainen(a)hel.fi
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274
outi.salo(a)hel.fi
Juha Kouvonon, palvelupäällikkö, puhelin: 310 89498
juha.kouvonon(a)hel.fi
Anna Mari Leinonen, oppisopimusjohtaja, puhelin: 310 86470
annamari.leinonen(a)hel.fi

6.5.2015

OTJ/8

Liitteet

- 1 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, Opetuslautakunta](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2014](#)